

ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในตำบลแม่สะเรียง

อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

THE STUDY ANALYZED TRADITION LEAVING HOA BUDDHIST IN TUMBON
MAESARING MAESARING DISTRICT MEAHONGSON PROVINCE

Received : November 20, 2018

Revised : December 13, 2018

Accepted : December 30, 2018

พระอธิการอิทธิรัฐ ปญฺญารโ

Phraatikanittirat panyataro

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกิจกรรมของชาวพุทธไทใหญ่ในประเพณีออกหว่า 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในอำเภอแม่สะเรียง โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้วิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมของประเพณีออกหว่า เป็นประเพณีที่มีองค์ประกอบ 3 มิติ คือ 1) มิติของการตักบาตร เป็นการตักบาตรเวลาตี 4 ของช่วงฤดูแล้งออกพรรษาจำนวน 3 วัน คือวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 2) มิติของการตกแต่งประดับประดา บนพื้นฐานของความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในการตกแต่งไทใหญ่ประดับประดาหน้าบ้านเพื่อต้อนรับการกลับมาของพระพุทเจ้าหลังจากเสด็จไปโปรดพุทธมารดาและ 3) มิติของประเพณีแห่เทียนแหง เป็นการแห่เพื่อถวายเทียนพัน (1000) เล่ม เป็นพุทธบูชา

คำสำคัญ : ประเพณีออกหว่า, ชาวพุทธในตำบลแม่สะเรียง

Abstract

This research has three objectives 1) to study the history and importance of the Ok Wha tradition (Wan Ok Phansa (the End of Buddhist Lent Day) tradition of Shan people, 2) to study the patterns and activities of Shan people Buddhists in the Ok Wha tradition and, 3) to study and analyze the Wan Ok Wha tradition of the Buddhist in Mae Sariang District. This research is a qualitative research and used of interview and questionnaire. The research found that the patterns of activity of the Wan Ok Wha tradition is a tradition consisting of three dimensions included; 1) the dimension of the Tak Baht (offering food to the monks) is an activity to be done at 04:00 AM of three days during the Ok Phansa period including a full moon day the 14th day of the waxing moon on the 11th of lunar month, the 1st day of the waning moon on the 11th of lunar month, 2) the dimension of decoration based on Buddhist beliefs that decorating in the front of house to welcome the return of the Buddha after taught his mother and, 3) the dimension of the candle parade tradition as a parade of a thousand candles (1,000pcs.) for worship the Buddha.

Keywords : The Study Analyzed Tradition Leaving, Buddhist in Tumbon Maesariang District

1. บทนำ

“ไทใหญ่” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของชนชาติไท มีถิ่นฐานกระจายอยู่ในภูมิภาคแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยตั้งถิ่นฐานอยู่มากที่สุดในรัฐฉานทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของสหภาพเมียนมาร์ จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ได้ปรากฏหลักฐานว่า ชาวไทใหญ่มีการติดต่อกับชาวล้านนามาตั้งแต่อดีต ดังในสมัยพระญามังรายได้ขยายอาณาจักรล้านนาไปถึงเมืองไทใหญ่ (รัฐฉาน) และได้ให้โอรสคือ ขุนเครือ ไปครองเมืองนายนอันเป็นหัวเมืองไทใหญ่ นอกจากนี้ ก็มีการติดต่อค้าขายกันระหว่างชาวไทใหญ่ และชาวล้านนาโดยตลอด เช่น มีพ่อค้าไทใหญ่จากหัวเมืองต่าง ๆ ในพม่าขนสินค้าบรรทุกหลังวัวหรือม้าเข้ามาในรูปของขบวนวัวต่างม้าต่าง อีกทั้งยังมีชาวไทใหญ่ที่เชี่ยวชาญการทำไม้สักจากพม่าได้เข้ามาทำมาหากินโดยการตัดไม้สักล่องไปขายยังเมืองมะละแหม่ง ชาวไทใหญ่เหล่านี้มีจำนวนมากที่เข้ามาแล้วไม่กลับพม่าอีกเลย แต่ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองไทยและกลายเป็นไทยไปในที่สุด ชาวไทใหญ่นั้นก็ได้ก่อเริ่มที่จะมีประเพณีเป็นของตัวเองที่เรียกว่าประเพณีออกพรรษาตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จุดเริ่มต้นของประเพณีออกหว่าในอำเภอแม่สะเรียงดำเนินมาเมื่อไรไม่ได้ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน เพียงแต่ได้รับการสืบทอดมานานตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทราบว่า มีมาตั้งแต่สมัยก่อตั้งบ้านตั้งเมืองมามากกว่า 400 ปีและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า “ประเพณีนี้ ตั้งแต่เกิดมาจำความได้ ก็มีประเพณีนี้แล้วตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่ และก็ทำมาเรื่อย ๆ” คำว่าออกหว่า เป็นภาษาไทใหญ่ (ไตใหญ่) ซึ่งมาจากคำว่า วสา หรือ วสันต์ ที่แปลว่า ฤดูฝน ออกหว่า คือ การออกจากฤดูฝน ส่วนคนพื้นเมือง (คนเมือง) จะเรียกประเพณีออกหว่า ว่าประเพณี “ออกปะสา” หรือออกพรรษา ที่แปลว่าออกจากฤดูฝน ดังนั้น ออกหว่า กับ ออกพรรษา จึงมีความหมายเหมือนกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า ประเพณีออกหว่านั้นมีวัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อเผยแพร่ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอแม่สะเรียง ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง และยังเป็นการแสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในอำเภอแม่สะเรียง ประเพณีออกหว่านั้นก็คือนานเทศกาลออกพรรษาของชาวแม่ฮ่องสอน จะจัดขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี (สุทัศน์ กันทะมา, 2542 : 25)

คณะกรรมการจัดงานประเพณีออกหว่าได้หารือร่วมกับเทศบาลตำบลแม่สะเรียง และสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง มีมติกำหนดให้มีการจัดงานประเพณีออกพรรษาขึ้น โดยใช้ชื่อว่า ประเพณี “ออกหว่า” เพื่อสร้างจุดขายในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะนอกจากจะมีกิจกรรมทางประเพณีที่แตกต่างจากที่อื่น ยังเห็นว่า คำว่าออกพรรษานั้นมีทั่วประเทศ การใช้ชื่อออกหว่าจะทำให้สะดุดหูนักท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดงานประเพณีออกพรรษาของอำเภอแม่สะเรียง จึงถูกเรียกว่าประเพณีออกหว่า เป็นต้นมา และจัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และ วันแรม 1 ค่ำ ของทุกปี เมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำเดือน 11 ชาวอำเภอแม่สะเรียง จะร่วมใจกันจัดทำราชวัติและซุ้มราชวัติ ที่ประดับประดาด้วย ต้นกล้วย ต้นอ้อย ประทีปโคมไฟ ตุงจ้อง (ตุงไส้หมู) ไม่เกียะ จุดให้แสงสว่างไสวในเวลากลางคืนจนถึงรุ่งเช้า ประหนึ่งว่าเป็นการต้อนรับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เสด็จนิวัติโลกมนุษย์ในวันออกพรรษาเหมือนในอดีตกาล พร้อมกันนี้ ได้จัดให้มีพิธีทำบุญตักบาตรในเวลาตีสี่ถึง 3 วัน ซึ่งสอดคล้องกับซุ้มราชวัติที่ได้จัดทำขึ้น ชาวอำเภอแม่สะเรียงเชื่อว่าการทำบุญตักบาตรเป็นกุศลอันแรงกล้า และสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและครอบครัว และในวันแรม 1 ค่ำ มีการจัดขบวนแห่

เทียนเห่ง หรือการแห่เทียนพันเล่ม ในขบวนจะประกอบด้วย ต้นโคม ต้นเกี้ยวขนาดใหญ่ พร้อมกับขบวนหญิงชายที่แต่งกายในชุดชนเผ่าถิ่นผานสิ่งของเครื่องไทยทาน อาทิเช่น ต้นผึ้ง หมากเบ็ง ต่อมก้อม กรวยดอกไม้ 1,000 กรวย รูปเทียน 1,000 เล่ม ในขบวนแห่งนี้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ การรำนก (รำกิ่งกะหร่า หรือ กิณรี) การรำโต แสดงท่าทางการเต้นที่รื่นเริงสนุกสนาน ตามความเชื่อที่จำลองมาจากอากัปกิริยาของสัตว์ป่าหิมพานต์ ที่ออกมาแสดงความยินดีต้อนรับพระพุทธเจ้า พร้อมกับการตีกลองมองเซิงและกลองกันยาว ประโคมกันอย่างสนุกสนาน โดยภายในงานจะมีกิจกรรมที่น่าสนใจได้แก่ การตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน 200 รูป ในเวลา 04.00 น. ตลอดทั้งสามวันที่จัดงาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีที่อำเภอแม่สะเรียงแห่งเดียวในประเทศไทย การจัดลานวัฒนธรรมที่วัดจองสูง การจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของดีอำเภอแม่สะเรียง การแสดงดนตรีจากศิลปินชื่อดัง การแข่งขันชกมวย การประกวดธิดาออกหว่า และขบวนแห่เทียนเห่ง โดยกิจกรรมภายในงานทั้งหมดจะเน้นการแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอแม่สะเรียง และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยจะมีการประดับโคมไฟตกแต่งทั่วเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคมเป็นต้นไป (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2556 : ก-ค)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเพณีงานออกหว่าของชาวพุทธในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นประเพณีที่ผู้วิจัยได้สัมผัสและได้ร่วมประเพณีนี้จึงมีความสนใจในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยประเพณีนี้เป็นอย่างมาก และเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปและการไม่เล็งเห็นถึงศักยภาพของอำเภอแม่สะเรียง ทูทางสังคมด้านประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความแตกต่างจากวัฒนธรรมในจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย จึงมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในช่วงประเพณีออกหว่าของอำเภอแม่สะเรียงค่อนข้างน้อย สวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาช่วงประเพณีออกหว่า เทศกาลออกพรรษา พบว่าเกิดความไม่ประทับใจ และไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงอยากที่จะศึกษาเพื่อให้เกิดมิติใหม่ที่ทำให้ประเพณีออกหว่าเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันและในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบและกิจกรรมของชาวพุทธไทใหญ่ในประเพณีออกหว่า
- 2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในอำเภอแม่สะเรียง

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาวิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีเนื้อหาสำหรับการนำมาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหา

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า
2. ศึกษาารูปแบบและกิจกรรมของชาวพุทธไทใหญ่ในประเพณีออกหว่า
3. ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในอำเภอแม่สะเรียง

3.2 ด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3 ด้านประชากร

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้คัดเลือกกลุ่มประชากรในเขตอำเภอเมืองที่ได้รับการยกย่องในสังคม พร้อมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้ ผู้สูงอายุ เจ้าอาวาส มัคทายก ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องและเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีออกหว่า อุบาสกอุบาสิกาชาวไทยใหญ่ ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาวิจัยและเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

๑) เจ้าอาวาสวัดภายในเขตอำเภอแม่สะเรียง	จำนวน 3 รูป
๒) มัคคนายก	จำนวน 2 คน
๓) อุบาสกอุบาสิกาชาวไทยใหญ่	จำนวน 5 คน

รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล ทั้งหมด 10 รูป/คน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. เจ้าอาวาสวัดภายในเขตอำเภอแม่สะเรียง	จำนวน 3 รูป
ข. มัคคนายก	จำนวน 2 คน
ค. อุบาสกอุบาสิกาชาวไทยใหญ่	จำนวน 5 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิคือคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539

ข. ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือหรืองานวิจัยอื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง

ค. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะประเพณีออกหว่าในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ข. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เสนอให้บัณฑิตวิทยาลัย ตรวจสอบความถูกต้อง อนุมัติ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการศึกษาวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า และประเพณีแห่เทียนแหงเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการจัดประเพณีของแต่ละชุมชน โดยไม่มีการประกวด ไม่มีการจ้าง จัดแล้วนำมาร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การเริ่มสร้างตั้งแต่ไม่มีมาเป็นราชวัติด้วยพลังศรัทธา ใครมีอะไรก็เอามาช่วยกัน กิจกรรมเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 14 ถึงแรม 1 ค่ำ เพราะสมัยก่อนไม่มีไฟฟ้า อาศัยตะเกียงเจ้าพายุ พอความเจริญมาถึงก็พบว่า “การท่องเที่ยว” เริ่มเข้ามา ดังนั้นก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ การทำเอง นอกจากจะมีการมีส่วนร่วมร่วมกันแล้วยังมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบ้านและชุมชน ประเพณีออกหว่า เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังเช่น การทำราชวัติ เป็นต้น (ซึ่งปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ผ่าไม้ไผ่ไม่เป็น) งานหัตถกรรม ผ่านสถาบันครอบครัว /ชุมชน การทำสวดดอก หมากเบ็ง การถ่ายทอดโดยไม่เอาเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยความเต็มใจที่จะสอน

5.2 รูปแบบและกิจกรรมของชาวพุทธไทใหญ่ในประเพณีออกหว่า ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว มี 3 มิติ คือ มิติการตักบาตร มิติการตกแต่งประดับประดา มิติงานแห่เทียนแหง มิติการตักบาตร การตักบาตรในช่วงเวลาตี 4 – 6 โมงเช้า เป็นเวลา 3 วันคือ วันขึ้น 14 ค่ำ, ขึ้น 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งจะเป็นการตักบาตรที่ชาวอำเภอแม่สะเรียงเข้าใจกันดีว่า พระสงฆ์ที่มาบิณฑบาตจะมาไม่พร้อมกัน ไม่เรียงแถว และไม่เดินด้านใดด้านหนึ่ง หากมีชาวบ้านอยู่ในด้านใด พระสงฆ์ก็จะเดินมาบิณฑบาต ที่สำคัญคือเป็นกุสโลบายที่ต้องรอพระสงฆ์แต่ละวัดที่มาไม่พร้อมกัน ในระหว่างการรอชาวบ้านจะมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบ้านใกล้เรือนเคียง การพูดคุยกันระหว่างการรอ และในบ้านของตนเองก็มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกหลานที่มารอใส่บาตร

มิติการตกแต่งประดับประดา บ้านของชาวพุทธศาสนิกชนในอำเภอแม่สะเรียง และหน่วยงานราชการจะมีการตกแต่งหน้าบ้านของตนเองด้วยราชวัติ ไม่ว่าจะเป็นต้นกล้วย ต้นอ้อย ตุง เกี๊ยะ และโคมไฟ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางหัตถศิลป์ในมิติการตกแต่งประดับประดา คือ ราชวัติ ตุงจ้อง โคม และเกี๊ยะ

มิติงานแห่เทียนแหง เป็นการแห่เทียนพัน (1000) เล่ม เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ถือว่าเป็นประเพณีที่ถวายเทียนเพื่อเป็นพุทธบูชารับการสืบทอดจากไทใหญ่สู่อำเภอแม่สะเรียง องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางหัตถศิลป์ในมิติการแห่เทียนแหง คือ ต่อมก้อม สวดดอก ต้นผึ้ง ต้นเงิน ตุงจ้องหมากเบง โคม ต้นเกี๊ยะ ต้นโคม ถาดข้าวตอกดอกไม้และเทียน

5.3 วิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธไทใหญ่ในอำเภอแม่สะเรียง ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีออกหว่าและประเพณีแห่เทียนแหงถือเป็นสัญลักษณ์ของสังคมแม่สะเรียงว่าเมื่อถึง 14 ค่ำ ถึง แรม 1 ค่ำ ชาวบ้านจะทำราชวัติกันโดยไม่ต้องมีการบอกกล่าวหรือประกาศใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อถึงเวลาประชาชนชาวพุทธก็จะทำการเตรียมเครื่องไทยทาน เตรียมทำความสะอาดหน้าบ้านตกแต่งราชวัติ โดยไม่มีภาครัฐมาเกี่ยวมาช่วยเหลือ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีออกหว่า ซึ่งมีงานวิจัยเรื่องชาวไทใหญ่นั้นก็ได้ก่อเริ่มที่จะมีประเพณีเป็นของตัวเองที่เรียกว่าประเพณีออกพรรษตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จุดเริ่มต้นของประเพณีออกหว่าในอำเภอแม่สะเรียงดำเนินมาเมื่อไรไม่ได้ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน เพียงแต่ได้รับการสืบทอดมานานตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทราบว่า มีมาตั้งแต่สมัยก่อตั้งบ้านตั้งเมืองมามากกว่า 400 ปีและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า นอกจากนี้นี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวว่า “ประเพณีนี้ ตั้งแต่เกิดมาจำความได้ ก็มีประเพณีนี้แล้วตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่ และก็ทำมาเรื่อย ๆ คำว่าออกหว่า เป็นภาษาไทยใหญ่ (ไตใหญ่) ซึ่งมาจากคำว่า วสา หรือ วสันต์ ที่แปลว่า ฤดูฝน ออกหว่า คือ การออกจากฤดูฝน ส่วนคนพื้นเมือง (คนเมือง) จะเรียกประเพณีออกหว่า ว่าประเพณี “ออกปะสา” หรือ ออกพรรษา ที่แปลว่าออกจากฤดูฝน ดังนั้น ออกหว่า กับ ออกพรรษา จึงมีความหมายเหมือนกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่าประเพณีออกหว่านั้นมีวัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อเผยแพร่ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอแม่สะเรียง ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง และยังเป็นการแสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในอำเภอแม่สะเรียง ประเพณีออกหว่านั้นก็ถืองานเทศกาลออกพรรษาของชาวแม่ฮ่องสอน จะจัดขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี

6.2 รูปแบบและกิจกรรมของชาวพุทธไทยใหญ่ในประเพณีออกหว่า ซึ่งมีงานวิจัยเรื่องการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ว่า อัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เมื่อมีการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทใหญ่ ในมิติที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านแผนนโยบายท่องเที่ยว สังคม และเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ก็ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการปรับตัวบนทางอัตลักษณ์ สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกด้วย การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยผ่านทางประเพณีพิธีกรรม รวมถึงการผลิตซ้ำ สร้างใหม่ หรือฟื้นฟูทางประเพณี ทั้งนี้ ก็เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยมุ่งหมายให้คนในสังคมไทยตระหนักถึงคุณค่าและยอมรับในการดำรงอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน รวมทั้งเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ชาติพันธุ์ของตนเอง ทางด้านผลของการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกของชาวไทใหญ่นั้น มีทั้งผลต่อสังคมไทยและผลต่อตัวชาวไทใหญ่เอง ผลที่มีต่อสังคมไทย คือ ทำให้เกิดองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับชาวไทใหญ่ และทำให้เกิดองค์ความรู้จุดประกายให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เพิ่มขึ้น ส่วนผลที่มีต่อ ชาวไทใหญ่ คือ หน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือดูแลเรื่องสิทธิของชาวไทใหญ่และชาวไทใหญ่ก็กลายเป็นผู้อุปถัมภ์ทางพุทธศาสนากลุ่มใหม่ และทางวัดต่าง ๆ ก็เปิดรับประเพณีของชาวไทใหญ่เพิ่มขึ้น

6.3 วิเคราะห์ประเพณีออกหว่าของชาวพุทธในอำเภอแม่สะเรียง ซึ่งมีงานวิจัยเรื่องการปรับเปลี่ยนและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถูกหลอมรวมจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิตที่มีความศรัทธาเลื่อมใสต่อพุทธศาสนาผสมผสาน

การนับถือผีและยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ทำให้คนในชุมชนไทใหญ่เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงการธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของตนเองในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้น พบว่า ปัจจัยภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ การหลั่งไหลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ รวมถึงความเจริญด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีและปัจจัยภายในจากการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยวของจังหวัดทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ขึ้น ส่วนการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้น พบว่า กระบวนการทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชนไทใหญ่ในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนจาก 4 ภาคีหลักในชุมชนไทใหญ่ จะช่วยให้การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรให้หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมเป็นผู้ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินการออกแบบ และพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม
2. ควรศึกษาผลของปัจจัยภายนอกต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือของภาครัฐ การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงต่อกิจกรรม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ งานประเพณีอันทรงคุณค่าของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในบทบาทหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน
2. ควรทำการวิจัยการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการในการจัดทำองค์ประกอบของงานประเพณีเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครอบคลุมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะทำให้เด็กในชุมชนได้เกิดความคิดอย่างบูรณาการแล้วยังสามารถเป็นฐานความคิดที่ให้เกิดจินตนาการเชื่อมโยงประเพณีวัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2556). *คนไทยในพม่า*. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์รามินทร์.

สุทัศน์ กันทะมา. (2542). *การคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยใหญ่*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Boontham, N. (2015). Tai Yai People in Mae Sot District, Tak Province Maintain Lae Upataka Tradition. *Ban Muang Newspaper*. Retrieved from <http://www.banmuang.co.th/region/24008>.

Phakdee, T. (1985). *Survey of Tai Yai Cultures and Traditions in the Mountain Area, Mae Sot District, Tak Province*. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Teacher College.